

# Η Μνήμη του Θανάτου και η αδιαφορία για τα φθαρτά και γήϊνα στο χώρο της Ορθόδοξης Νομοκανονικής Παράδοσης

Ορθοδοξία / Θεολογία / Κανονικό και Εκκλησιαστικό Δίκαιο

Αλέξιος Παναγόπουλος (Academician Prof. DDDr. Pdoc. Dr.Habil. Alexios Panagoroulos)



**ΘΕΜΑ: Η Μνήμη του Θανάτου και η αδιαφορία για τα φθαρτά και γήϊνα στο χώρο της Ορθόδοξης Νομοκανονικής Παράδοσης. [\[1\]](#)**

*(Το παρόν άρθρο - εισήγηση το αφιερώνω στον μακαριστό μητροπολίτη Αμφιλόχιο Ράντοβιτς, και στον άγιο Πατριάρχη Παύλο, με τους οποίους συνυπήρξαμε τακτικά μέλη της Σλαβικής Ακαδημίας των Επιστημών και είχα διαχρονικά την ευλογία και ευκαιρία να ανταλλάξω μαζί τους τα πνευματικά νάματα της Ορθοδοξίας μας).*

Ο άνθρωπος είναι γνωστό ότι είναι ένας ξένος ταξιδιώτης και παρεπίδημος επί της γης, όπως σημειώνει ο 13<sup>ος</sup> Απόστολος των Εθνών ο Παύλος στην προς

Εβραίους Επιστολή (11,13). Άνθρωπε, ώ άνθρωπε, πράγματι δεν θα αργήσεις και πολύ για να αποδημήσεις απ' τον μάταιο τούτο κόσμο. Οφείλεις πάντα να θυμάσαι λοιπόν, ναί πάντοτε το θάνατο, και να μην τον ξεχνάς, έτσι μόνο τότε, όταν ούτε με τα παρόντα και πρόσκαιρα θα δεθείς, ούτε και θα αμαρτήσεις, έτσι αυτά μας θυμίζει ο άγιος Δημήτριος του Ροστώφ<sup>[2]</sup> της Ρωσίας. Στη δε Σοφία του Σειράχ (7,36) είναι σημειωμένο: «Μιμνήσκου τα έσχατά σου, και εις τον αιώνα ουχ αμαρτήσεις».

Όσο ο Άνθρωπος θα φέρνει συχνά στον νου του, με φόβο και τρόμο, την ώρα της εμφανίσεώς του ενώπιον του αδέκαστου κριτηρίου του Θεού, μπορεί να προστατεύεται από πολλούς πειρασμούς μέσα στον κόσμο. Την ημέρα εκείνη τη φοβερά της Δικαίας Κρίσεως θα κριθούν όλοι οι Άνθρωποι, Δίκαια και απροσωπόληπτα. Η Ορθόδοξη υμνολογία της εξοδίου ακολουθίας μας θυμίζει αυτή την Δίκαιη Κρίση, για όλους τους ανθρώπους: «βασιλεύς ή στρατιώτης ή πλούσιος ή πένης». Την ημέρα εκείνη θα βρεθούμε όλοι εξισωμένοι, απογυμνωμένοι και απροστάτευτοι, τόσο από την κοσμική δόξα και τον υλικό πλούτο, αλλά και απ' την κοσμική εξουσία. Γιατί, με τον ατομικό και προσωπικό θάνατο, του κάθε ανθρώπου, η υμνολογία, μας θυμίζει: «επελθών γαρ ο θάνατος, ταύτα πάντα εξηφάνισται». Η βασιλεία του Θεού υπάρχει εις τους ουραμούς και θα είναι ανοιχτή για όλους, που έζησαν δίκαια και ταπεινά. Όμως, όπως μας έχει εξηγήσει ο κανόνας των ιερών βιβλίων εκ της Αγίας Γραφής: «ου μη εισέλθη εις αυτήν παν κοινόν και ο ποιών βδέλυγμα» (Αποκάλυψη 21,27).



Αν πεθάνεις πριν πεθάνεις, δεν θα πεθάνεις όταν πεθάνεις, είναι το γνωστό γνωμικό στο χώρο της ασκητικής ορθόδοξης γραμματολογίας. Αν δηλαδή πριν από τον βιολογικό του θάνατο ο άνθρωπος θα γίνει νεκρός ως προς την αμαρτία, τότε το τέλος της επίγειας ζωής του, δεν θα είναι θάνατος, αλλά μία μετάβαση, μια μετακίνηση σε μίαν άλλη, αλλά ατελεύτητη και μακαρία ζωή. Έτσι, θα μπορεί τότε, την ώρα της εξόδου του εκ της γήϊνης ζωής, να πει, με παρρησία εις τον Κύριο: «Ετοίμη η καρδιά μου, ο Θεός, ετοίμη η καρδιά μου, άσομαι και ψαλώ εν τη δόξη μου» (Ψαλμός 56,8). Ας μην αιχμαλωτίζεται η ψυχή μας από την πρόσκαιρη γήϊνη ομορφιά και να μην παρασύρεται απ' τη σαρκική επιθυμία. Ας κοιτάξουμε: «εν τοις τάφοις κειμένην την κατ' εικόνα Θεού πλασθείσαν ημίν ωραιότητα, άμορφον, άδοξον, μη έχουσαν είδος». Γη και σποδός, εκεί καταντά η παροδική ομορφιά του ανθρώπου. Και το δικό του κάλλος θα μαρανθεί σαν το άνθος του αγρού και θα χαθεί σαν μία σκιά.

Ο Άγιος Δημήτριος Ροστώφ, υπενθυμίζει: Μη νομίζεις ότι ο θάνατός σου είναι μακριά. Μη σκέπτεσαι πως έχεις ακόμα πολλά χρόνια ζωής. Όχι! Είναι δίπλα σου ο θάνατος, και караδοκεί. Το δρεπάνι του αγγίζει κιόλας τις ρίζες του δένδρου της ζωής σου. Το δικαστήριο είναι έτοιμο για να σε κρίνει. Ο τάφος σου είναι ανοιχτός. Η γη σε περιμένει ανυπόμονα. Βλέπεις τους ανθρώπους γύρω σου καθημερινά να πεθαίνουν, ξεχνάς όμως, ότι κάποια στιγμή θα βρεθείς κι εσύ στην ίδια θέση.

Άραγε υπάρχει Άνθρωπος, μέσα στην ανθρώπινη ιστορία, που να έμεινε αιώνιος; Ο προφητάναξ Δαυΐδ μας λέγει: «Τις έστιν άνθρωπος, ος ζήσεται και ουκ όψεται θάνατον; ρύσεται την ψυχήν αυτού εκ χειρός άδου;» (Ψαλμ. 88,49). Μήπως όλοι δεν πέθαναν μέσα στη ιστορία και στην ιστορική πραγματικότητα της ροής τόσων αιώνων; Ακόμα και οι βασιλείς, και οι κυβερνήτες, και οι άρχοντες, πέθαναν. Όλοι, μα όλοι πέθαναν, ακόμα και οι προφήτες, και οι απόστολοι, και οι δίκαιοι, και οι ιεράρχες, και οι όσιοι, κι όλοι οι άγιοι.

Μόνο ο προφήτης Ηλίας δεν πέθανε σωματικά και η Εκκλησία στην υμνολογία της τον ονομάζει δεύτερο πρόδρομο της παρουσίας του Χριστού, μαζί του και ο Ενώχ ο προφήτης και ο απόστολος Ιωάννης ο Ευαγγελιστής και ηγαπημένος μαθητής του Κυρίου, που έγραψε την Αποκάλυψη στο σπήλαιο της Πάτμου. Αυτοί θα εμφανιστούν και πάλι στον κόσμο λίγο πριν την εμφάνιση του ψευτο-Μεσσία, για να τον ελέγξουν.

Άραγε, δεν είναι ιστορική πραγματικότητα ο Θάνατος; Αφού είναι ο κοινός κλήρος, όλων των ανθρώπων, ο θάνατος. Άς μην ξεχνιέται λοιπόν ο άνθρωπος. Έρχεται και η δική του σειρά. Κάθε μέρα και κάθε ώρα, οφείλουμε ως άνθρωποι να είμαστε έτοιμοι, γι' αυτή τη μεγάλη, τη φοβερή στιγμή της Δίκαιης Κρίσης. Εάν ο Άνθρωπος φυλακίσει μέσα στο μυαλό του τη μνήμη του θανάτου, θα μπορέσει να προετοιμαστεί πιο άνετα για την μεγάλη έξοδο εκ του μάταιου αυτού κόσμου.

Άς μην γίνεται ποτέ αμέριμνος. Άς ακούσουμε τι μας λέει ο Κύριος: «Γρηγορείτε, ότι ουκ οίδατε ποία ώρα ο Κύριος υμών έρχεται. Γίνεσθε έτοιμοι, ότι η ώρα ου δοκείτε ο υιός του ανθρώπου έρχεται» (Ματθαίου 24, 42-44). Ο θάνατος έρχεται σαν τον κλέφτη, έτσι ξαφνικά. Όταν δεν θα τον περιμένουμε. Όταν θα έχουμε παρασυρθεί από τις βιοτικές καθημερινές μέριμνες.

Εδώ θα θυμίσουμε μια διδακτική παραβολή από το Ευαγγέλιο. Πρόκειται για εκείνον τον πλούσιο Άνθρωπο που θέλησε να γκρεμίσει τις παλιές αποθήκες του για να κτίσει ακόμα μεγαλύτερες, ήταν εκείνος ο Άνθρωπος που άκουσε το τρομερό λόγο: «Άφρον, ταύτη τη νυκτί την ψυχήν σου απαιτούσιν από σου· α δε ητοιμάσας τίτι έσται;» (Λουκά 12,20). Παρόμοια λόγια φοβερά θ' ακούσει και κάθε

άλλος άνθρωπος: «θησαυρίζων εαυτώ και μη εις Θεόν πλουτών» (Λουκ. 12,21).

Ο θάνατος για τους δικαίους ανθρώπους δεν είναι συμφορά, αλλ' αντίθετα είναι η απελευθέρωση, η ελευθερία από τη γήϊνη τυραννία των παθών, για την αιώνια πνευματική ένωση με τον Κύριο. Η παρούσα γήϊνη ζωή και ο ακατάπαυστος αόρατος πόλεμος των παθών συσσωρεύουν πολύ κόπο και ταλαιπωρία στην ψυχή.

Όταν έρχεται ο κατά Θεόν θάνατος είναι μία ανάπαυση για τη ψυχή, από τους κόπους και τις ταλαιπωρίες της γήϊνης ζωής. Ω Άνθρωπε, μας διδάσκει η υμνολογία και η παράδοση της ορθοδοξίας, ότι μη φοβάσαι λοιπόν τον θάνατο, μόνο να είσαι έτοιμος, για κάθε στιγμή για τον ερχομό του. Για το πώς θα προετοιμαστούμε, για τον θάνατο; Μόνο έτσι, αποφεύγοντας την κάθε είδους αμαρτία και αγαπώντας τον Κύριο της δόξης μ' όλη τη δύναμη της καρδιάς μας. Γι' αυτό καλό είναι ο Άνθρωπος να μελετά την ορθόδοξη νομοκανονική παράδοση όπως αυτή περιγράφεται και στους Ιερούς Κανόνες τόσο των Αγίων Αποστόλων, των Οικουμενικών Συνόδων αλλά και των επί μέρους Πατέρων της Εκκλησίας μας.

Δεν υπάρχει άλλο μεγαλύτερο κακό από την αμαρτία, γιατί αυτή φέρνει την αποξένωση και τον χωρισμό απ' τον Κύριο. Δεν υπάρχει άλλο μεγαλύτερο καλό από την κάθαρση της ψυχής, που οδηγεί στην ένωσή της με τον Θεό, στη βασιλεία των ουρανών. Γιατί, το πολίτευμα ημών, μόνο εν ουρανοίς υπάρχει. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη ανθρώπινη δυστυχία από τον σωματικό θάνατο που οδηγεί στην αιώνια κόλαση, στην αιώνια τιμωρία και καταδίκη. Δεν υπάρχει μεγαλύτερη ευφροσύνη και χαρά από τον σωματικό θάνατο που οδηγεί στον παράδεισο, δηλαδή στα χέρια του Θεού. Τι είναι λοιπόν θάνατος; Άραγε, δεν είναι ο τέλειος χωρισμός από τον Δίκαιο Θεό; Τι είναι λοιπόν αληθινή ζωή; Άραγε δεν είναι η τέλεια ένωση με τον Δημιουργό Θεό. Άρα η Μνήμη του Θανάτου και η αδιαφορία για τα φθαρτά και γήϊνα στο χώρο της Ορθόδοξης Νομοκανονικής Παράδοσης, μας οδηγεί εκ του ασφαλούς εις την αληθινή ζωή και την αιώνια μακαριότητα.

Ζούμε στην εποχή της Αποκάλυψης και στην εποχή του αντιχρίστου όπως έχει διατυπωθεί, κι αυτό είναι μία αρνητική απόρροια της απομάκρυνσης από τις ιερούς κανόνες της Εκκλησίας. Το σημερινό Κράτος φέρεται ως Κράτος Δικαίου αλλά χρησιμοποιεί τους νόμους ως τιμωρία, κι εάν οι αρμόδιοι νομοθέτες θα είχαν και τη χρήση της γνώσης της νομοκανονικής παράδοσης, θα εισηγούντο την εφαρμογή του τέλειου, κατά τη γνώμη μου, που είναι όχι μόνο η τιμωρία του ενόχου, αλλά απ' αυτήν, η ορθή παιδαγωγία του και επιστροφή του εις την πράγματι Αλήθεια της ζωής και της χαράς. Ο άγιος Σεραφείμ του Σαρώφ μας θυμίζει ότι η απόκτηση του Αγίου Πνεύματος είναι ο σκοπός μας, κι αυτόν δεν θα πρέπει να τον αμελούμε όποια εργασία και να κάνουμε. Ευχαριστώ.

### **Παραπομπές:**

**[1]** Εισήγηση σε Διεθνές Συνέδριο της Διεθνούς Πνευματικής Ακαδημίας του Αγίου Ευσταθίου της Πρέβλακα, εις την Πρέβλακα του Μαυροβουνίου, 5-7/9/2022, με γενική θεματική: «Κράτα το νου εις Άδη και μην απελπίζεσαι».

**[2]** Βλ. Στο βιβλίο: Αγίου Δημητρίου του Ροστώφ, Πνευματικό Αλφάβητο,. Έκδ.: Ιερά Μονή Παρακλήτου, Ωρωπός Αττικής 2013, σελ. 53. Πρβλ. Αλέξιου Παναγόπουλου, Αλφαβητάρι Αγιολογία και Παιδαγωγίας, Αθήνα 2004, σελ. 49, 54, 107. Του ιδίου Αλέξιου Παναγόπουλου, Γραμματολογία της Καθ' ημας Ανατολής, Θεσσαλονίκη 2013, σελ. 67.

<https://bit.ly/3LjNVIE>